

# IETEIKUMI

## KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2017/432

(2017. gada 7. marts)

### par to, kā panākt efektīvāku atgriešanu, īstenojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/115/EK

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK<sup>(1)</sup> paredz kopīgus standartus un procedūras, kas piemērojamas dalībvalstīs attiecībā uz tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi.
- (2) Šengenas izvērtēšanas mehānisms<sup>(2)</sup> un informācija, kas savākta, izmantojot Eiropas migrācijas tīklu<sup>(3)</sup>, ir ļāvuši visaptveroši izvērtēt to, kā dalībvalstis īsteno Savienības politiku atgriešanas jomā.
- (3) Izvērtējumi liecina, ka rīcības brīvība, kas dalībvalstīm piešķirta ar Direktīvu 2008/115/EK, ir izraisījusi nekonsistentu transponēšanu valstu tiesību aktos, negatīvi ietekmējot Savienības politikas atgriešanas jomā efektivitāti.
- (4) Kopš Direktīvas 2008/115/EK stāšanās spēkā un ņemot vērā pieaugošo migrācijas spiedienu uz dalībvalstīm, ir palielinājušās problēmas, uz kurām Savienības politikai atgriešanās jomā būtu jāreaģē, izvirzot šo Eiropas vispārējās migrācijas politikas aspektu priekšplānā. Savos 2016. gada 20. un 21. oktobra secinājumos<sup>(4)</sup> Eiropadome aicināja stiprināt valsts administratīvo procesus atgriešanas jomā.
- (5) Maltas 2017. gada 3. februāra valstu un to valdību vadītāju paziņojumā<sup>(5)</sup> tika uzsvērts, ka ir jāpārskata Eiropas politika atgriešanas jomā, pamatojoties uz objektīvu analīzi par to, kā tiek piemēroti Savienības un valstu mērogā pieejamie juridiskie, operatīvie, finanšu un praktiskie rīki. Tajā tika pausts gandarījums par Komisijas ieceri drīzumā nākt klajā ar atjauninātu ES Rīcības plānu par atgriešanu un sniegt norādījumus par operatīvākām ES un dalībvalstu atgriešanas operācijām un efektīvu atpakaļuzņemšanu, balstoties uz spēkā esošo *acquis*.
- (6) Ņemot vērā, ka pašlaik pieaug tādu trešo valstu valstspiederīgo skaits, kas nelikumīgi ieceļo un uzturas dalībvalstīs, un lai nodrošinātu atbilstošas spējas aizsargāt tos, kuriem tas ir nepieciešams, ir pilnā mērā jāizmanto elastība, kas paredzēta Direktīvā 2008/115/EK. Efektīvāka minētās direktīvas īstenošana samazinātu procedūru nepareizas izmantošanas iespējas un novērstu nepilnības, vienlaikus nodrošinot pamattiesību aizsardzību, kā noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
- (7) Šajā ieteikumā sniegti norādījumi par to, kā būtu jāizmanto Direktīvas 2008/115/EK noteikumi, lai panāktu efektīvākas atgriešanas procedūras, un pausts aicinājums dalībvalstīm veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu juridiskos un praktiskos šķēršļus atgriešanai.

<sup>(1)</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 24.12.2008., 98. lpp.).

<sup>(2)</sup> Padomes 2013. gada 7. oktobra Regula (ES) Nr. 1053/2013, ar ko izveido izvērtēšanas un uzraudzības mehānismu, lai pārbaudītu Šengenas *acquis* piemērošanu, un ar ko atceļ Izpildu komitejas lēmumu (1998. gada 16. septembris), ar ko izveido Šengenas izvērtēšanas un īstenošanas pastāvīgo komiteju (OV L 295, 6.11.2013., 27. lpp.).

<sup>(3)</sup> Padomes 2008. gada 14. maija Lēmums 2008/381/EK, ar ko izveido Eiropas migrācijas tīklu (OV L 131, 21.5.2008., 7. lpp.).

<sup>(4)</sup> Eiropadomes 2016. gada 20. un 21. oktobra secinājumi, EUCO 31/16.

<sup>(5)</sup> Eiropadomes 2017. gada 3. februāra paziņojums presei 43/17.

- (8) Lai Savienības politika atgriešanas jomā būtu iedarbīga, ir nepieciešami efektīvi un proporcionāli pasākumi tādu trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanai un identificēšanai, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, ātra viņu lietu izskatīšana un pienācīgi resursi, lai nodrošinātu to klātbūtni saistībā ar atgriešanu.
- (9) Organizējot atgriešanu, ir vajadzīga saskaņota un labi integrēta daudzdisciplināru kompetenču organizēšana valsts līmenī. Turklāt ir vajadzīgas procedūras un instrumenti, kas ļauj informāciju nekavējoties darīt pieejamu kompetentajām iestādēm, kā arī sadarbība starp visiem dalībniekiem, kas ir iesaistīti dažādajās procedūrās.
- (10) Ir nepieciešams daudzās disciplinās apmācīts un kompetents personāls, kam piemistu visas attiecīgās kompetences, lai nodrošinātu, ka valstu iestādes var reaģēt uz attiecīgajām vajadzībām, jo īpaši gadījumos, kad dalībvalstis saskaras ar ievērojamu slogu, īstenojot pienākumu atgriezt trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi. Organizējot šādu integrētu un saskaņotu pieeju, dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto pieejamie Savienības finanšu instrumenti, programmas un projekti atgriešanas jomā, jo īpaši Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds. Šajā sakarā dalībvalstīm būtu jāņem vērā arī migrācijas spiediens, ar ko saskaras kompetentās iestādes.
- (11) Saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 6. panta 1. punktu dalībvalstīm būtu sistemātiski jāpieņem atgriešanas lēmumi trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas to teritorijā. Dalībvalstu tiesību aktos un praksē šis pienākums nav visos apstākļos pilnībā izpildīts, tādējādi mazinot Savienības atgriešanas sistēmas efektivitāti. Piemēram, dažas dalībvalstis nepieņem atgriešanas lēmumus pēc negatīva lēmuma pieņemšanas par patvēruma pieteikumu vai uzturēšanās atļauju vai nepieņem šādus lēmumus par trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi un kuriem nav derīga personu apliecinoša vai ceļošanas dokumenta.
- (12) Atkarībā no dalībvalstu institucionālās struktūras, jo īpaši tad, ja šajā procesā ir iesaistītas dažādas iestādes, pēc atgriešanas lēmuma ne vienmēr obligāti vai uzreiz seko pieprasījums, lai trešo valstu iestādes pārbaudītu personas identitāti trešās valsts valstspiederīgajam, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un nosūtītu derīgu ceļošanas dokumentu.
- (13) Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa <sup>(1)</sup> 13. pantu persona, kura ir nelikumīgi šķērsojusi robežu un kurai nav tiesību uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā, tiek aizturēta un attiecībā uz šo personu tiek sāktas procedūras saskaņā ar Direktīvu 2008/115/EK.
- (14) Direktīvā 2008/115/EK ir noteikts, ka, īstenojot minēto direktīvu, ir jāņem vērā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā veselības stāvoklis un ka pirms atgriešanas ir jānodrošina neatliekamā veselības aprūpe un slimību primārā ārstēšana. Tomēr ir būtiski nodrošināt, ka tiek izpildīta trešo valstu valstspiederīgo, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, izraidīšana un ka tiek veikti pasākumi, kas nepieļautu rīcību, kuras mērķis ir kavēt vai novērst atgriešanu, piemēram, nepatiesas jaunas medicīniskās prasības. Turklāt ir nepieciešams arī ieviest pasākumus, kuri efektīvi novērstu patvēruma pieteikumus, kas iesniegti vienīgi tādēļ, lai kavētu vai izjauktu atgriešanas lēmumu izpildi.
- (15) Lai gan Direktīvā 2008/115/EK ir noteikts pienākums trešās valsts valstspiederīgajam, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, izceļot no Savienības, tajā ir paredzēts, ka atgriešanas lēmumu izpildi panāk tikai lēmumu pieņēmušī dalībvalsts. Atgriešanas procesu var ierosināt katrā dalībvalstī, kas ir aizturējusi attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi. Atgriešanas lēmumu savstarpēja atzīšana, kas paredzēta Padomes Direktīvā 2001/40/EK <sup>(2)</sup> un Padomes Lēmumā 2004/191/EK <sup>(3)</sup>, paātrinātu atgriešanas procesu un novērstu neatļautu sekundāru kustību Eiropas Savienībā.
- (16) Aizturēšana var būt nozīmīgs elements, kurš varētu uzlabot Savienības atgriešanas sistēmas efektivitāti, kas būtu jāizmanto tikai tad, ja nav citu pietiekamu, bet mazāk ierobežojošu pasākumu, kurus var efektīvi piemērot saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 15. panta 1. punktu. Konkrētāk, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu, ka trešo valstu valstspiederīgie, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, neaizbēg, to aizturēšana var dot iespēju sekmīgi sagatavot un noorganizēt atgriešanas operāciju.

<sup>(1)</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 9. marta Regula (ES) 2016/399 par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV L 77, 23.3.2016., 1. lpp.).

<sup>(2)</sup> Padomes 2001. gada 28. maija Direktīva 2001/40/EK par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgo personu izraidīšanu (OV L 149, 2.6.2001., 34. lpp.).

<sup>(3)</sup> Padomes 2004. gada 23. februāra Lēmums 2004/191/EK, ar ko nosaka kritērijus un praktiskus pasākumus finanšu traucējumu kompensācijai, kas rodas, piemērojot Direktīvu 2001/40/EK par tādu lēmumu savstarpēju atzīšanu, kas attiecas uz trešo valstu valstspiederīgo personu izraidīšanu (OV L 60, 27.2.2004., 55. lpp.).

- (17) Aizturēšanas maksimālais ilgums, ko patlaban izmanto vairākās dalībvalstīs, ir ievērojami īsāks nekā laikposms, kas ir atļauts Direktīvā 2008/115/EK un kas ir nepieciešams, lai sekmīgi pabeigtu atgriešanas procedūru. Šie īsie aizturēšanas laikposmi liedz efektīvi īstenot izraidīšanu.
- (18) Termiņi pārsūdzības iesniegšanai pret lēmumiem, kas saistīti ar atgriešanu, starp dalībvalstīm būtiski atšķiras, sākot no dažām dienām līdz vienam mēnesim vai ilgākam laikam. Atbilstoši pamattiesībām šādam termiņam būtu jānodrošina pietiekami daudz laika, lai garantētu pieeju efektīvai tiesību aizsardzībai, vienlaikus ņemot vērā to, ka ilgi termiņi var negatīvi ietekmēt atgriešanas procedūras.
- (19) Trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas neatbilstīgi, būtu jāpiešķir tiesības tikt uzklausītiem kompetentajās iestādēs, pirms tiek veikts jebkāds individuāls pasākums, kas attiektos uz viņiem.
- (20) Saskaņā ar Direktīvu 2008/115/EK ar pārsūdzību būtu automātiski jāaptur atgriešanas lēmums, ja pastāv risks, ka attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais atgriešanas gadījumā tiktu pakļauts reālam ļaunprātīgas izturēšanās riskam, pārkāpjot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 19. panta 2. punktu un 47. pantu, kā to interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa <sup>(1)</sup>.
- (21) Liels skaits dalībvalstu veic atkārtotus *izraidīšanas* riska izvērtējumus dažādos patvēruma un atgriešanas procedūru posmos, kas var radīt nevajadzīgus aizkavējumus tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanā, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.
- (22) Nepavadīta nepilngadīgā atgriešana izcelsmes trešā valstī un atkalapvienošanās ar ģimeni var būt bērna interesēs. Ar vairāku dalībvalstu tiesību aktos noteikto aizliegumu pieņemt atgriešanas lēmumus par nepavadītiem nepilngadīgajiem pilnībā netiek izpildīts dalībvalstu pienākums pienācīgi ņemt vērā bērna intereses un pievērst uzmanību katras atsevišķās lietas apstākļiem. Šādi aizliegumi var radīt neparedzētas sekas attiecībā uz nelegālo imigrāciju, mudinot nepavadītus nepilngadīgos doties bīstamā ceļā, lai sasniegtu Savienību.
- (23) Pieņemot lēmumus par nepavadītu nepilngadīgo juridisko statusu un atgriešanu, vienmēr būtu jābalstās uz individuāliem, daudzdisciplināriem un pamatīgiem viņu interešu izvērtējumiem, tostarp attiecībā uz ģimenes locekļu meklēšanu un ģimenes situācijas izvērtējumu. Šāds izvērtējums būtu pienācīgi jādokumentē.
- (24) Saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 17. pantu, kurā ir noteikti nosacījumi, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var izmantot aizturēšanu attiecībā uz nepavadītiem nepilngadīgajiem un ģimenēm ar nepilngadīgajiem kā galējo līdzekli un uz īsāko atbilstīgo laikposmu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ir pieejamas alternatīvas bērnu aizturēšanai. Ja tomēr šādu alternatīvu nav, ar absolūtu aizturēšanas aizliegumu šādos gadījumos varētu nepietikt, lai pilnībā izpildītu pienākumu veikt visus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu atgriešanu, un rezultātā atgriešanas pasākums netiktu īstenots aizbēgšanas dēļ.
- (25) Kamēr nav pieņemts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Šengenas Informācijas sistēmas izmantošanu tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi <sup>(2)</sup>, dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto iespēja izdot brīdinājumu par ieceļošanas aizliegumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1987/2006 <sup>(3)</sup> 24. panta 3. punktu.
- (26) Šis ieteikums būtu jāadresē visām dalībvalstīm, kurām ir saistoša Direktīva 2008/115/EK.
- (27) Dalībvalstīm savām iestādēm, kuras ir kompetentas veikt ar atgriešanu saistītus uzdevumus, būtu jānodrošina norādījums piemērot šo ieteikumu savu pienākumu veikšanā.
- (28) Šis ieteikums atbilst pamattiesībām un principiem, kas atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Konkrētāk, ar šo ieteikumu nodrošina, ka tiek pilnībā ievērota cilvēka cieņa un piemērots hartas 1., 4., 14., 18., 19., 24. un 47. pants, un tas ir atbilstoši jāīsteno,

<sup>(1)</sup> Eiropas Savienības Tiesas spriedums, 2014. gada 18. decembris, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve versus Moussa Abdida*, C-562/13, ECLI:EU:C:2014:2453.

<sup>(2)</sup> COM(2016) 881 final.

<sup>(3)</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1987/2006 par otrās paaudzes Šengenas Informācijas sistēmas (SIS II) izveidi, darbību un izmantošanu (OV L 381, 28.12.2006., 4. lpp.).

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

### PASTIPRINĀTAS UN LABĀKAS SPĒJAS ATGRIEŠANAS JOMĀ

1. Lai novērstu procesuālos, tehniskos un operatīvos šķēršļus efektīvākai atgriešanai, dalībvalstīm līdz 2017. gada 1. jūnijam, nodrošinot integrētu un saskaņotu pieeju, būtu jāpastiprina savas spējas veikt tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.
2. Īstenojot šādu integrētu un saskaņotu pieeju atgriešanas jomā, mērķiem vajadzētu būt šādiem:
  - a) nodrošināt ātras atgriešanas procedūras un būtiski palielināt atgriešanas gadījumu skaitu;
  - b) ja vajadzīgs, mobilizēt tiesībsardzības un imigrācijas iestādes un saskaņot savu darbību ar tiesu iestādēm, aizturēšanas iestādēm, aizbildniecības sistēmām, medicīnas un sociāliem dienestiem, lai nodrošinātu visu atgriešanās procedūrās iesaistīto iestāžu ātru un pienācīgu daudzdisciplināru reakciju;
  - c) nodrošināt, ka ir pieejams pietiekams skaits apmācītu un kompetentu darbinieku no visām par atgriešanās procedūrām atbildīgām iestādēm, lai reaģētu ātri un, ja vajadzīgs, saskaņā ar 24/7 principu, jo īpaši saskaroties ar arvien lielāku slogu, īstenojot pienākumu atgriezt trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi;
  - d) atkarībā no konkrētās situācijas dalībvalstī pie Savienības ārējām robežām norīkot papildu darbiniekus, kuriem ir pilnvaras un spējas veikt tūlītējus pasākumus, lai noteiktu un pārbaudītu trešo valstu valstspiederīgo identitāti un juridisko statusu, un nekavējoties atteikt ieceļošanu vai pieņemt atgriešanas lēmumus par tiem, kuriem nav tiesību ieceļot vai uzturēties Eiropas Savienībā.
3. Ar integrēto un saskaņoto pieeju atgriešanas jomā būtu jā īpaši jāīsteno šādi uzdevumi:
  - a) ātri veikt medicīnisko pārbaudi, lai izvairītos no iespējamās ļaunprātīgas izmantošanas gadījumiem, kas minēti 9. punkta b) apakšpunktā;
  - b) uzturēt saziņu un veikt attiecīgās operatīvās informācijas apmaiņu ar citām dalībvalstīm un Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru to uzdevumu un mērķu sasniegšanai;
  - c) pilnībā izmantot attiecīgās IT sistēmas, piemēram, *Eurodac*, Šengenas informācijas sistēmu (SIS) un vīzu informācijas sistēmu (VIS), lai laikus iegūtu informāciju par attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo identitāti un juridisko statusu.
4. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka vienībām vai struktūrām, kuru uzdevums ir nodrošināt integrētas un saskaņotas pieejas īstenošanu, tiek piešķirti visi vajadzīgie cilvēkresursi un finanšu un materiālie resursi.

### SISTEMĀTISKA ATGRIEŠANAS LĒMUMU PIENĒMŠANA

5. Lai nodrošinātu, ka atgriešanas lēmumi tiek sistemātiski pieņemti trešo valstu pilsoņiem, kuriem nav vai vairs nav tiesību uzturēties Eiropas Savienībā, dalībvalstīm būtu:
  - a) jāievieš pasākumi, lai efektīvi noteiktu atrašanās vietu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un aizturētu tos;
  - b) jāpieņem atgriešanas lēmumi neatkarīgi no tā, vai trešās valsts valstspiederīgajam, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, ir personu apliecinošs vai ceļošanas dokuments;
  - c) pēc iespējas labi jāizmanto iespēja, kas paredzēta Direktīvas 2008/115/EK 6. panta 6. punktā, apvienot vienā aktā vai vienlaikus pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu un atgriešanas lēmumu ar noteikumu, ka katrā atsevišķajā lēmumā tiek ievērotas attiecīgās garantijas un noteikumi.
6. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka atgriešanas lēmumiem ir neierobežots ilgums, lai jebkurā brīdī var panākt to izpildi bez nepieciešamības pēc noteikta laika atsākt atgriešanas procedūras. Šim noteikumam nebūtu jāskar pienākums ņemt vērā izmaiņas attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo individuālajā situācijā, tostarp attiecībā uz *izraidīšanas* risku.

7. Lai aizkavētu un novērstu neatļautu sekundāru kustību, dalībvalstīm atgriešanas lēmumos būtu sistemātiski jāiekļauj informācija, ka trešo valstu valstspiederīgajiem ir jāatstāj dalībvalsts teritorija, lai sasniegtu trešo valsti.
8. Dalībvalstīm būtu jāizmanto atkāpe, kas paredzēta Direktīvas 2008/115/EK 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā, ja tas var nodrošināt efektīvākas procedūras, jo īpaši saskaroties ar ievērojamu migrācijas spiedienu.

#### ATGRIEŠANAS LĒMUMU EFEKTĪVA IZPILDE

9. Lai nodrošinātu tādu trešo valstu valstspiederīgo ātru atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, dalībvalstīm būtu:
  - a) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2013/32/ES <sup>(1)</sup> jāorganizē procedūras, lai ātri izskatītu starptautiskās aizsardzības pieteikumus paātrinātā procedūrā vai – ja tas tiek uzskatīts par lietderīgu – robežprocedūrā, tostarp, ja patvēruma pieteikums ir iesniegts vienīgi tādēļ, lai kavētu vai izjauktu atgriešanas lēmuma izpildi;
  - b) jāveic pasākumi, lai novērstu iespējamās ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus, kas saistīti ar nepatiesām jaunām medicīniskām prasībām, kuru mērķis ir novērst izraidīšanu, piemēram, nodrošinot, ka ir pieejami attiecīgās valsts iestādes norīkoti medicīnas darbinieki, lai sniegtu objektīvu un neatkarīgu viedokli;
  - c) jānodrošina, ka pēc atgriešanas lēmumiem nekavējoties tiek nosūtīts pieprasījums atpakaļuzņemšanas trešai valstij nosūtīt derīgus ceļošanas dokumentus vai piekrist, ka tiek izmantots Eiropas ceļošanas dokuments personu atgriešanai, kas izdots saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/1953 <sup>(2)</sup>;
  - d) jāizmanto atgriešanas lēmumu savstarpējās atzīšanas instruments, kas paredzēts Direktīvā 2001/40/EK un Lēmumā 2004/191/EK.
10. Lai efektīvi nodrošinātu tādu trešo valstu valstspiederīgo izraidīšanu, kuri dalībvalstī uzturas nelegāli, dalībvalstīm būtu:
  - a) jāizmanto aizturēšana, ja tas ir vajadzīgs un lietderīgi, gadījumos, kas paredzēti Direktīvas 2008/115/EK 15. panta 1. punktā, un jo īpaši, ja pastāv bēgšanas iespējamība, kā paredzēts šā ieteikuma 15. un 16. punktā;
  - b) valsts tiesību aktos jāparedz maksimālais sākotnējās aizturēšanas laikposms – seši mēneši, kuru tiesu iestādes var pielāgot, ņemot vērā lietas apstākļus, un iespēja aizturēšanas ilgumu pagarināt līdz 18 mēnešiem gadījumos, kas paredzēti Direktīvas 2008/115/EK 15. panta 6. punktā;
  - c) jāpanāk, ka aizturēšanas spējas atbilst faktiskajām vajadzībām, tostarp vajadzības gadījumā izmantojot atkāpi ārkārtas gadījumiem, kā paredzēts Direktīvas 2008/115/EK 18. pantā.
11. Attiecībā uz tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi un kuri apzināti traucē atgriešanas procesu, dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja piemērot sankcijas saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Šīm sankcijām vajadzētu būt iedarbīgām, samērīgām un atturošām, un tām nebūtu jātraucē sasniegt Direktīvas 2008/115/EK mērķus.

#### PROCESUĀLĀS GARANTIJAS UN TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻI

12. Dalībvalstīm būtu:
  - a) ciktāl iespējams, vienā procesuālā darbībā jāapvieno administratīvās uzklaušanās, ko kompetentās iestādes veic dažādiem nolūkiem, piemēram, attiecībā uz uzturēšanās atļaujas piešķiršanu, atgriešanu vai aizturēšanu. Būtu arī jāizstrādā jauni veidi, kā organizēt šādas trešo valstu valstspiederīgo uzklaušanās, piemēram, izmantojot videokonferences;
  - b) jāparedz īsākais iespējamais termiņš pārsūdzības iesniegšanai pret atgriešanas lēmumiem, kāds saskaņā ar valsts tiesību aktiem noteikts salīdzināmās situācijās, lai novērstu tiesību un procedūru nepareizu izmantošanu, jo īpaši attiecībā uz pārsūdzībām, kas iesniegtas neilgi pirms paredzētā izraidīšanas datuma;

<sup>(1)</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV L 180, 29.6.2013., 60. lpp.).

<sup>(2)</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Regula (ES) 2016/1953 par Eiropas ceļošanas dokumentu izveidi tādu trešo valstu valstspiederīgo atgriešanai, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, un ar ko atceļ Padomes 1994. gada 30. novembra ieteikumu (OV L 311, 17.11.2016., 13. lpp.).

- c) jānodrošina, ka ar pārsūdzību atgriešanas lēmumu automātiski aptur tikai tādā gadījumā, ja tas ir nepieciešams, lai izpildītu hartas 19. panta 2. punktu un 47. pantu;
- d) jāizvairās no atkārtotiem *neizraidīšanas* principa pārkāpuma riska izvērtējumiem, ja citās procedūrās jau ir izvērtēts, ka šis princips tiek ievērots, ja minētais izvērtējums ir galīgs un ja nav nekādu izmaiņu attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo individuālajā situācijā.

#### ĢIMENE UN BĒRNI

- 13. Lai nodrošinātu bērnu tiesību ievērošanu un pilnībā ņemot vērā bērna intereses un ģimenes dzīvi saskaņā ar Direktīvas 2008/115/EK 5. pantu, dalībvalstīm būtu:
  - a) jānosaka skaidri noteikumi par nepavadītu nepilngadīgo juridisko statusu, kas ļauj vai nu pieņemt atgriešanas lēmumus un īstenot atgriešanu, vai piešķirt tiem tiesības palikt;
  - b) jānodrošina, ka, pieņemot lēmumus par nepavadītu nepilngadīgo juridisko statusu, vienmēr būtu jābalstās uz viņu interešu individuālu izvērtējumu. Šajā izvērtējumā būtu sistemātiski jāņem vērā tas, vai nepavadīta nepilngadīgā atgriešana izcelsmes valstī un atkalapvienošanās ar ģimeni ir viņa interesēs;
  - c) jāievieš mērķtiecīga reintegrācijas politika attiecībā uz nepavadītiem nepilngadīgajiem;
  - d) jānodrošina, ka kompetentās iestādes sistemātiski izvērtē bērna intereses, pamatojoties uz daudzdisciplināru pieeju, un ka nepavadīto nepilngadīgo uzklausa un tiek pienācīgi iesaistīts tā aizbildnis.
- 14. Attiecībā uz pamattiesībām un nosacījumiem, kas paredzēti Direktīvā 2008/115/EK, dalībvalstīm nebūtu savos tiesību aktos jāliedz iespēja aizturēt nepilngadīgo, ja tas ir noteikti nepieciešams, lai nodrošinātu, ka tiek izpildīts galīgais atgriešanas lēmums, ciktāl dalībvalstis nespēj nodrošināt par aizturēšanu mazāk ierobežojošus pasākumus, kurus var efektīvi piemērot efektīvas atgriešanas nodrošināšanai.

#### BĒGŠANAS IESPĒJAMĪBA

- 15. Katram no turpmāk minētajiem objektīvajiem apstākļiem vajadzētu būt atspēkojamai prezumpcijai, ka pastāv bēgšanas iespējamība:
  - a) atsacīšanās sadarboties identificēšanas procesā, nepatiesu vai viltotu personu apliecinošo dokumentu izmantošana, esošo dokumentu iznīcināšana vai cita veida atbrīvošanās no tiem, atsacīšanās sniegt pirkstu nospiedumus;
  - b) vardarbīga vai krāpnieciska pretošanās atgriešanas operācijai;
  - c) tāda pasākuma neievērošana, kura mērķis ir novērst bēgšanas iespējamību un kurš noteikts, piemērojot Direktīvas 2008/115/EK 7. panta 3. punktu, piemēram, nepieteikšanās kompetentajām iestādēm vai neuzturēšanās konkrētā vietā;
  - d) spēkā esoša iecerēšanas aizlieguma neievērošana;
  - e) neatļauta sekundāra kustība uz citu dalībvalsti.
- 16. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šādus kritērijus pienācīgi ņem vērā kā norādi, ka trešo valstu valstspiederīgie, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, rada bēgšanas iespējamību:
  - a) skaidri pausts nodoms neievērot atgriešanas lēmumu;
  - b) brīvprātīgai izceļošanai noteiktā laikposma neievērošana;
  - c) sodāmība par smagu noziedzīgu nodarījumu dalībvalstīs.

#### BRĪVPRĀTĪGA IZCEĻOŠANA

- 17. Dalībvalstīm būtu jāpiešķir brīvprātīga izceļošana tikai pēc attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā pieprasījuma, vienlaikus nodrošinot, ka trešās valsts valstspiederīgais ir labi informēts par iespēju iesniegt šādu pieteikumu.

18. Dalībvalstīm būtu atgriešanas lēmumā jāparedz īsākais iespējamais laikposms brīvprātīgai izceļošanai, kāds nepieciešams, lai noorganizētu un īstenotu atgriešanu, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus.
19. Nosakot laikposmu brīvprātīgai izceļošanai, dalībvalstīm būtu jāizvērtē konkrētās lietas apstākļi, jo īpaši atgriešanas prognozes un trešās valsts valstspiederīgā, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, vēlme sadarboties ar kompetentajām iestādēm, lai atgrieztos.
20. Laikposms, kas ir ilgāks nekā septiņas dienas, būtu jāpiešķir tikai tad, ja trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, sadarbojas ar kompetentajām iestādēm, lai atgrieztos.
21. Laikposms brīvprātīgai izceļošanai nebūtu jāpiešķir gadījumos, kas paredzēti Direktīvas 2008/115/EK 7. panta 4. punktā, jo īpaši tad, ja trešo valstu valstspiederīgie, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, rada bēgšanas iespējamību, uz kuru attiecas šā ieteikuma 15. un 16. punkts, un iepriekšējas sodāmības gadījumos par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem citās dalībvalstīs.

#### ATBALSTĪTAS BRĪVPRĀTĪGAS ATGRIEŠANAS PROGRAMMAS

22. Dalībvalstīm līdz 2017. gada 1. jūnijam būtu jāievieš funkcionējošas atbalstītas brīvprātīgas atgriešanas programmas, kurām būtu jāatbilst kopīgiem standartiem attiecībā uz atbalstītas brīvprātīgas atgriešanas un reintegrācijas programmām, ko Komisija izstrādājusi sadarbībā ar dalībvalstīm un ko Padome ir apstiprinājusi <sup>(1)</sup>.
23. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai uzlabotu procesu, kā sadarbībā ar valstu izglītības, sociālajiem un veselības aprūpes dienestiem tiek izplatīta informācija par brīvprātīgas atgriešanas un atbalstītas brīvprātīgas atgriešanas programmām trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.

#### IECEĻOŠANAS AIZLIEGUMI

24. Lai pilnībā izmantotu ieceļošanas aizliegumus, dalībvalstīm būtu:
  - a) jānodrošina, ka ieceļošanas aizliegumi stājas spēkā tajā dienā, kurā trešo valstu valstspiederīgie izceļo no ES, lai to faktiskais ilgums netiktu nepamatoti saīsināts; tas būtu jānodrošina gadījumos, kad izbraukšanas datums ir zināms valsts iestādēm, it īpaši izraidīšanas un izbraukšanas gadījumos saistībā ar atbalstītas brīvprātīgas atgriešanas programmu;
  - b) jāievieš līdzekļi, lai pārbaudītu, vai trešās valsts valstspiederīgais, kas Eiropas Savienībā uzturas nelikumīgi, ir izceļojis brīvprātīgai izceļošanai noteiktajā laikposmā, un jānodrošina efektīvi turpmāki pasākumi gadījumā, ja minētā persona nav izceļojusi, tostarp nosakot ieceļošanas aizliegumu;
  - c) sistemātiski jāiekļauj brīdinājums par ieceļošanas aizliegumu otrās paaudzes Šengenas Informācijas sistēmā, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1987/2006 24. panta 3. punktu; un
  - d) jāievieš sistēma atgriešanas lēmuma pieņemšanai gadījumos, kad nelikumīga uzturēšanās tiek konstatēta izceļošanas pārbaudē. Pamatotos gadījumos pēc individuāla novērtējuma un piemērojot proporcionalitātes principu, ieceļošanas aizliegums būtu jāpieņem, lai novērstu turpmāku nelegālas uzturēšanās risku.

Briselē, 2017. gada 7. martā

*Komisijas vārdā –*  
*Komisijas loceklis*  
Dimitris AVRAMOPOULOS

<sup>(1)</sup> Padomes 2016. gada 9. un 10. jūnija secinājumi.